

Jože Dular | Vinograd

Ves živ in mrtev je bil na svoj vinograd stari Kobal. Kako tudi ne, ko pa mu je bil ta vinograd več kot hiša, ki že pet in dvajset let ni bila njegova, več kot njegovi trije še živi otroci, ki so se mu že v svojih otroških letih potepli po svetu, in ljubši od žene, ki mu je četrtega otroka dala, pa skupaj z njim odšla v grob. Z otrokom vred jo je pobralo, menda zaradi telesnih bolečin, ali pa morda zavoljo še hujših duševnih, ki so se ji zarezale v srce, ko je ležala v postelji, pa je biriški boben zaropotal pred njihovo hišo. Šlo je: dve hosti, njive in še travnik povrh, da vola in dveh prašičev človek še omeni ne. Samo bajto in nekaj zaplat zemlje so pustili Kobalu. In da ga je udarilo še z druge plati, mu je dan po tistem vzel Bog še ženo.

Kobal je pokopal rajno in sprva ni vedel, kaj bi počel. Da bi tolažil otroke, je bil preneroden, kajti če je to poskušal, so bile njegove besede bolj podobne mrmranju kot tolažbi in so otroci zagnali še hujši vik. Bil je menda res človek, rojen pod nesrečno zvezdo, kajti nobena stvar mu ni šla od rok, kot bi bilo treba. Odkar je prevzel po očetu posestvo, je to usihalo od leta do leta, dokler ga ni nazadnje biriški boben prav pošteno raztreskal.

Kobal je obstal pred »izvršenim dejstvom«, kot mu je takrat, ko so njegovo zemljo tako lepo obsekali, dejal sodni izterjevalec. Da, pred izvršenim dejstvom je stal to pot. Dostikrat je še Kobal slišal ti dve besedi, pa ju ni nikoli razumel. No, zdaj sta se mu pa kar na lepem razjasnili sami po sebi. Čudno trezen je postal naenkrat, mislil je in tuhtal, toda da bi se mu kakor koli posrečilo izviti iz tega, se je trudil zaman. Le to je vedel, da nazaj ne more, naprej pa tudi ne. Če z ženo nista mogla spraviti zavožene kmetije na gladko pot, je sam tudi ne bo. Le kako naj se česa takega loti, ko pa mu je že rajna očitala, da je bil zmerom samo za coklo pri hiši.

Kobal se je vdal na slepo v usodo. Le s tem se je še tolažil, da slabše, kot je, ne more biti. Pa se je vendar zasukalo še na težje. Otroci so doraščali, hoteli so jesti, kruha pa nikjer! Mar naj ga s tistih krp zemlje okoli hiše vzame? Zato so odšli. Na spomlad oba fanta, prvi v sosednjo vas h kovaču za vajenca, drugi pa dve uri daleč za pastirja. Prihodnje leto so pa še dekletke vzeli dobri ljudje za malo deklo. Vsaj jesti bo imela, če drugega ne.

Kobal je ostal sam. Da, petdeset let mu je bilo, ko mu je umrla žena. Spomladi sta odšla fanta in dve jeseni po tistem, ga je zapustila še hči. Takrat se je sam sebi prvič zazdel osamljen kot grešna duša.

Ves zgubljen je postaval okrog hiše. Toda jesti je vendar moral. In piti tudi. Kje naj sicer pozabi težave in skrbi, ki so se tako na lepem

nateple nanj. Trgovec in krčmar pa sta pisala. In ko je bilo dovolj, je še enkrat zapel boben pred Kobalovo bajto. Le najpotrebnejše stvari sta mu pustila, vse drugo sta pograbila sama. Kobal si »z novim dejstvom« ni preveč belil glave. Kaj hoče z bajto, ki mu ne daje nobenega haska. Sam je ne rabi, otroci pa tudi ne. Za enega bi še bila, toda za vse tri je premajhna. Samo v prepir bi prišli med sabo in še njega bi kleli povrh. No, menda je res najbolje, da se je vse tako ukrenilo, kot se je pač moralo.

Kobal je pobral svoje cape in se preselil h krčmarju Leganu, ki je bil pripravljen, da ga vzame za hlapca. Tako se je z njegovim petinpetdesetim letom začelo življenje, o katerem ni niti daleč sanjal takrat, ko je po očetu prevzel posestvo.

Kobal je delal. Novo življenje mu je nadelo uzdo in jo trdo nategnilo. Za postavljanje in pitje ni bilo več časa. In denarja tudi ne. Novi gospodar ga je postavil pred izbiro: ali delo ali pa se naj prebere in poišče službo drugje. To ga je zresnilo. Prestar je bil, da bi uganjal norčije in dražil Legana, in vendar spet premlad, da bi se kot berač za kruhom potikal po svetu.

Kobal je ostal pri Leganu in že po nekaj mesecih spoznal, da gre človeku vsako delo prav lahko od rok, če le sam to hoče. Da bi ga ta čas videla rajna žena, mu gotovo ne bi več rekla, da je cokla. O, Kobal je znal zdaj naenkrat marsikaj, česar se v svojem življenju ne bi nikoli lotil, če bi imel še lastno streho nad sabo. Tako pa je delal in se obenem tiho peklil, ker ni vedel, za koga prav za prav gara. Ali za tiste grižljaje in ležišče v hlevu? Zdaj mu je prvikrat začelo postajati žal, da nima več svoje bajte. Kako lahko bi bilo vse drugače, kot je. Fanta bi mu pomagala in tudi hčeri se ne bi bilo treba potikati okoli tujih ljudi.

Legan je dobro slutil, kaj ga grize, pa kljub temu ni zinil nobene. Ko pa je spomladi zvedel, da se Kobal odpravlja po svetu, je sprevidel, da bi bilo le škoda, če bi ga izgubil. Zato je kar na lepem prišel z besedo na svetlo. V sobo ga je poklical in mu prav na dolgo razlagal svojo ponudbo in načrt.

Kobal je zijal. Seveda ne bi bilo napačno, kar mu ponuja Legan. Da mu brezplačno odstopi del košenice nad Remčevim vinogradom. Res je precej grmovja na njej in kamenja ter skal še več. Toda to ni nikaka zapreka za Kobala, ki je pokazal, da uspe, če se enkrat kake stvari loti. Razstrelil bo skale, posekal navlako, svet prerigolal, zasadil trte, pa bo vinograd tu. In pri moči je tudi še dovolj, da bo vse to storil.

Tako je govoril Legan, Kobal pa je poslušal. Prav zares ni napak tale ponudba, če ne bi Legan postavil še drugega pogoja, po katerem naj bi Kobal skozi dvajset let ves pridelek delil z njim. Šele po dvajsetih letih bi bil vinograd čisto njegov. Dvajset let je pa dolga doba in nič se ne ve, če je Kobalu sploh usojeno, da bo še toliko let tlačil to ubogo

zemljo. No, in če ne bi tega doživel, kdo bi imel prav za prav čisto korist od njegovih žuljev?

Kobal pa je bil star že šest in pětdeset let in je vedel, da bi moral novih dvajset let delati bolj kot vse svoje dosedanje življenje skupaj. Zato je trdo odkimal z glavo in že hotel stopiti proti vratom. Toda Legan ga ni izpustil kar tako. Kaj bi premišljal! Saj ima fanta, pa mu bosta pomagala. K sebi ju naj pokliče, vsaj tistega, ki krave pase.

Kobal je odkimal v drugo, toda ne več tako uporno kot prvokrat. Ko pa je krčmar obljubil, da mu bo dal les, s katerim si bo postavil zidanico in bo tako imel na starost lastno streho nad sabo, se je zdelo, da se je kar malo omečil. Odločil se pa le ni. Da mu bo jutri povedal, ko bo čez noč vse pametno premislil, je dejal Kobal in odšel iz sobe v veri, da si ne bo brez potrebe nalagal novega bremena na rame.

Vso noč potem ni mogel trdno zaspati, kot je sicer imel navado. Morda je le včasih za kake minute zatisknil oči, toda še v sanjah je videl novi vinograd pred seboj. Res bo malo od rok — skoraj pol ure bi imel do njega — in tudi od poti bo precej odrinjen. Toda tu se ne da nič pomagati, ko se je pa Remec s svojim vinogradom tako visoko razčeperil. Vinograd bo pa le in to ne majhen.

Če je Kobal včeraj, ko je stopil iz Leganove sobe, še močno okleval, se je danes dvignil s pograda s čisto trdnim sklepom: vinograd si bo ustvaril! Iz tistih skal in leščevja ga bo priklical na dan! Težko bo šlo spočetka, toda ni zlomek, da čez pet let ne bi pokusil lastne kapljice.

Kar na hitro je zjutraj opravil s krčmarjem. Kobalu se je tako mudilo, da ni niti utegnil delati kakšnega pisanja. Kaj bi s tistim papirjem. Zemljo na košenici naj mu odmeri, da bo vedel, kje naj zasadi kopačo, drugo se bosta pa že potlej domenila.

Legan je držal besedo, ki mu jo je dal včeraj. Kar lep kos sveta sta zakoličila. Kamenje bo seveda Leganovo, kolikor ga Kobal ne bo sam porabil za zidanico. In še strelivo mu bo preskrbel, kajti s samim kladivom in krampom bi pri teh skalah bore malo opravil.

Kobal je na hitro začel z delom. Še prej pa je stopil do obeh svojih fantov. Ne eden ne drugi ni hotel ničesar slišati o vinogradu. Posebno starejši v kovačnici je bil rezán. Da jim je zemljo in bajto zapravil in mater spravil v grob, mu je očital. Zato naj kar naprej sam uganja neumnosti, če ga je volja, na njegovo pomoč pa naj se ne zanaša. Niti z mezincem ne bo mignil za takega očeta.

Kobala je pograbilo, pa kljub temu nobenemu ni zinil niti besede. Kar gonita naj svojo, fakina mlečna, toda ko bodo trte rodile in bo enkrat vino teklo v sode, bo drugače! Takrat bi se rada prismolila v njegov vinograd, toda on ju ne bo poznal, tako gotove ne, kot sta ga danes nemilo odpravila od sebe.

Zdaj se je sam zagrizel v košenico za Remčevim vinogradom. Sekal je leščevje, rval korenine, požigal robidovje, razbijal skale in odnašal v košu zemljo z enega konca na drugega. Postavljal je iz kamenja ograde, kopal pol sežnja v zemljo, jo gnojil in spet zasipaval ter se zraven peklil, da mu je pot v curkih drsel po čelu in hrbtu. Zvečer pa je bil od dela tako zbit, da je kdaj pa kdaj mislil, da bo dušo izpustil. Samo včasih mu je zjutraj pomagal Leganov pastir držati jekleni sveder, ki je ne-trudno grizel v trdi kamen. Potlej je v popoldnevih sam nabil luknje s smodnikom in ga zažgal, da je po vsej rebri zabobnelo kot grom. Takrat so ljudje v dolini pogledali v breg, si zaslonili oči, da bi v sončni bleščavi bolje razločili rjavo barvo, ki se je širila iz dneva v dan, in si mislili: »Poglejte norca Kobalovega! Dela, da se bo pretrgal, njegove žulje bo pa Legan požrl!«

Kobal pa se malo menil za take govorice. Ker je moral Leganu pomagati tudi v hosti in po njivah, je bil šele v jeseni s svojim delom v vinogradu pri kraju. Bilo je ravno prav. Naj se še čez zimo zemlja malo spočije, da bo spomladi vanjo zasadil trte. Prišla je zima in snega je zapadlo dobršno mero. Še nikoli v življenju ni Kobal tako težko čakal spomladi ko to pot. Ni podnevi minila ura, da se ne bi ozrl po rebri, kjer je pod snegom počivalo njegovo delo. Letos se še prav nič ne pozna, kje leži ta njegov vinograd. Toda drugo zimo bo visoko, že malo potem-nelo kolje oddaleč govorilo vsakemu: »Le pogledjte novi vinograd, ki ga je iz nič naredil stari Kobal!«

Spomladi mu je krčmar preskrbel divjih trt, ki jih je Kobal od-služil z delom. Potlej je pričel saditi. Sleherni trti posebej je pripravil posteljo v rjavkastočrni prsti, kot otroka jo je položil vanjo, jo pognojil in spet zagrebel z zemljo. Zraven pa je k vsaki zabil kol, vitek in raven, da ga je bilo veselje pogledati. Po cele dneve dolgo je delal. Nazadnje se je oddahnil. Trta pri trti in svetlo kolje ob njih, da se je človeku zdelo, kot bi mlada vojska s sulicami planila iz zemlje.

Drugo leto je trte precepil. Sedem vrst grozdja je presadil na divje mladike. Črnine pa še največ. Tiste, katere sok je v kozarcu kot kri, če ga obrneš proti luči. Že od nekdanj jo je cenil. Ta ga bo na starost grela, ko se mu bo enkrat kri umrzila.

Odslej je imel z vinogradom vsako leto več dela. Moral je okopavati, obrezovati, škropil je trtje z galico in obenem trepetal, če se je poleti pripravljalo na hudo uro ali pa pozimi kazalo na oster mraz. Eno in drugo bi lahko uničilo ves njegov trud.

Pa je šlo zaenkrat le vse po sreči, vsaj do petega leta, ko je moral prvič pridelek deliti z Leganom. Ko ga je krčmar opozoril na to stvar, ni veliko manjkalo, da se ni Kobal pošteno uprl. Mar je Legan kdaj prijel za kopačo? Kod je hodil vseh pet let, ko se je sam potil na žive

in mrtve? Seveda, zdaj, ko je sad na trti, ti pa pride in zahteva svojo polovico! Le s kakšno pravico? Nič mu ne bo dal! Nekaj litrov pač, da bo vedel, kakšno kapljico je pridelal, kaj več pa ne! Kdor je delal, ta bo tudi užival!

Kobal je stal sredi sobe in bruhal iz sebe srdite besede. Legan pa se mu je smejal, in to celo takrat, ko je Kobal kar s pestmi navalil nanj. Kar lepo naj miruje, ga je Legan krotil, in pisanje naj mu pokaže, kjer stoji zapisano, da je vinograd res njegov, pa ne bo zahteval od njega niti poliča vina. Samo pokaže naj ga, da ne bo prej brez potrebe kričal in se razburjal.

Kobal je postal naenkrat pohleven, posebno ko mu je krčmar povedal, da ga lahko za storjeno delo izplača in odpusti še to uro. Res, kakšnega pisanja mu ni mogel pokazati, zato je bil kar pri volji, da ga precej naredita. Bog ve, kaj utegne Leganu še pasti v glavo. Morda ga res požene od hiše? In potlej bo šel njegov vinograd po vodi za vse večne čase.

Legan je bil zvit, toda svojo besedo je le držal. Vsaj malo, tako pri vrhu nekako. Kajti za vinograd ga je prav za prav ukanil. Spočetka je namreč dejal, da bo vinograd po dvajsetih letih njegova last, danes pa se ni mogel prav nič več spomniti onih besed. Samo v dosmrtno rabo mu ga bo izročil po tistih letih. Če pa s tem ni zadovoljen, lahko še danes dobi nekaj denarja in naj gre potem, kamor hoče. Prav nič mu ne bo branil in se jokal za njim. Takih ljudi, ki bi z njim hoteli deliti vinski pridelek, lahko dobi na ducate. Samo njemu pa je pripravljen dati vinograd po dvajsetih letih do smrti v najem, ker mu je to že nekoč obljubil in je videl, da se je res potrudil pri delu.

Kobal je buljil vanj in si grizel ustnice. Taka je torej ta stvar. Prav nič si ni vedel pomagati. Spet je bil stari nerodni Kobal, prav takšen kot tiste čase, ko je bila še žena živa in mu je zmerom dopovedovala, da ni za drugega kot za coklo pri hiši. O, če bi bila žena še živa, bi se že kako izvila. Saj se je še zmerom, če je on odpovedal. Danes je pa ni in ne kaže drugega, kot da se mirno vda v usodo.

Legan se je rahlo nasmehnil in si pogladil tolsto lice. Torej je le prišel k pameti! Še zidanico mu bo pomagal postaviti, da bo lahko kar v nji stanoval in na starost živel med samimi trtami. Le pomisli naj! Še petnajst let, pa je vinograd njegov. Po Kobalovi smrti bo seveda spet gospodarjev. In koliko trtja je! Če vinograd nič ne razširi, bo na starost imel najmanj sedem sto do osem sto litrov pijače. Ob dobrih letinah pa celo več. Samo računa naj, pa bo videl, da so vse številke še prenizko vzete. Po tri litre bo imel na dan. Zanj čisto dovolj, za druge pa ni vredno, da bi skrbel. Sta mu mar fanta kaj pomagala? Vsak naj skrbi zase, pa bo za vse dobro!

Kobal ni več okleval. Samo en izhod je bil, in še ta dovolj zložen in lahak. Zato je podpisal pogodbo z Leganom. Sicer pa je bilo tako še najbolj prav.

Leta so tekla. In ko jih je minilo še petnajst, se je stari Kobal počeno oddahnil. Kdo bi si mislil, da čas tako hitro mine! Greš spomladi v vinograd, vežeš trte, jih okopavaš, potlej gledaš, kako cveto, poslušáš čebele, ki brenče po cvetju, vidiš, kako se razvijajo prvi plodovi, škropiš z galico, včasih po petkrat, če je to potrebno, se bojiš toče in mrzlega deževja, zaslišiš na jesen čričke, ki ti povedo, da je že sladkoba v jagodah, počakaš tja do svetega Mihaela, potlej pa je grozdje kar dobro za mlin in stiskalnico. Potem pa še cela vrsta opravkov tja do svetega Martina, ko se mošt učisti in postane vino. In nato ga krstiš, ga piješ in si zadovoljen, da je leto srečno mimo in da je božja kapljica lepo na varnem v sodih. Vriskaš in si vesel, pa nič ne pomisliš, da je onkraj snega spet nova pomlad pred teboj, nove težave in skrbi, nov strah pred slabo letino; vse je novo, samo da je to zmerom rajši slabo kot dobro. Pa človek na to ne misli in je prav. Kdaj pa bi bil sicer vesel?

Tako je živel tudi stari Kobal. Šest in sedemdeset let si je že naložil na hrbet, pa je bil še zmerom trden v rokah in nogah. To leto pa se je pomladil. Kako se tudi ne bi, ko pa je vedel, da bo letos prvokrat ves pridelek njegov. Sicer se bo Legan malo rebril, ko je letina taka, kot je ni bilo že vseh dvajset let, toda po pisanju nima krčmar od letos naprej nobene pravice do vina.

V Kobalu se je od sreče vse smejalo. Škoda, da so se mu otroci tako daleč raztepli po svetu. Hči je z nekim slovenskim rudarjem poročena v Srbiji, en fant drvari v Bosni, drugi pa je nekje v Franciji. No, sicer mu pa za fanta ni preveč žal. Fakina sta bila in mogoče sta še zdaj, dobro bi pa le bilo, da bi bila to jesen tukaj, da bi videla, če je njegov vinograd res neumnost, kot mu je takrat zabrusil starejši paglavec. Kobal se ni prav nič kesal, da se je pred dvajsetimi leti lotil tega dela. Koliko veselih ur je imel, ko je sedel pri svojem pridelku. Na vse bridkosti je pozabil, na otroke nemarne, od katerih se ga ni nobeden spomnil s kakim denarjem, in tudi na rajnko ženo. Samo o Vseh svetih, ko je nekoliko okopal in osnažil po njenem grobu, ga je malo stisnilo okoli srca in se je zato tisti čas vselej napil, da ga potlej dva dni ni bilo moči spraviti pokonci. To mu je z leti prišlo v navado, pa se ljudje zato niso prav nič razburjali.

Zdaj pa je poletje. Prvo poletje po dvajsetih letih, ko zori grozdje samo njemu. In to grozdje, da ga je veselje pogledati! Saj se kar šibijo trte pod njim!

Kobal je imel ta dan opravek v vasi, zato je že zjutraj odšel iz zidanice, kamor se je preselil že pred osmimi leti. Tako čudno soparno je bilo ponoči, da je spal prav malo, in še to slabo. Nobene sape ni hotelo biti od nikoder. V jutru je med oblaki nebo na vzhodu sicer krvavo zagorelo, pa se je čez tiste rdeče lise takoj prevlekla siva zaplata. V travi ni bilo rose, listje na drevju in grmovju se ni ganilo in moreča tišina je še bolj pritisnila na zemljo.

Kobal je čez poldne ostal v vasi. Legan ga je pridržal na južini, ker je hotel, da mu Kobal v jeseni po zmerni ceni proda odvišno vino. Toda ta ni hotel nič slišati o kupčiji. Petnajst let mu je primanjkovalo kapljice, letos pa si je hoče privoščiti v zvrhani meri.

Še sta se Kobal in krčmar pregovarjala, ko se je zunaj dvignil vihar. Kar nenadno je prišel. Od zapada sem se je privleklo nekaj črnih oblakov, zmerom bolj na široko so se razgrinjali, sprva počasi, potem pa vedno hitreje. Listje je zatrepetalo, trava se je upognila, dvignil se je prvi ščepec prahu, vodna gladina se je skalila; potem pa je veter sunil močnejše, pobral s ceste cele oblake prahu, pomešane z listjem, slamo in perjem, ki so se nato z novim sunkom zagnali nad strehe in bobneče vršeli v polja onkraj vasi. Oknice so zaropotale, nezrelo sadje je treskalo po tleh, ljudje so kričali in v zvoniku je tolklo plat zvona.

Kobal je skočil k vratom in z grozo pogledal kvišku. Temni oblaki so posedli že dve tretjini neba. Na zahodu se je sicer neurje v zraku kar nekam čudno razvleklo, zato pa je bilo zdaj na vzhodni strani črno kot v rogu. Zdelo se je, da so se tam oblaki zagozdili in da se ne morejo premakniti nikamor. Tedaj je slepeč blisk švignil čez nebo, zagrmelo je tako silno, da je ljudi vrglo od oken; utrgal se je drugi blisk, nato tretji in četrti, cela vrsta, da je nebo kar zagorelo v ognju.

Stari Kobal je zazijal in odrevenel, kajti zdaj je vedel, da je neurje tu. Od tistega črnega neba pa do hribov na zahodu so se namreč nenadno razpotegnile belkaste vodene štrene, se zgostile, nato potemnele in se združile z onimi črnimi oblaki v težko neprodarno sivino. Vihar je še močnejše zatulil in v zvoniku ni nič več tolklo plat zvona. Zdaj so nabijali že vsi trije zvonovi, hitro in obupno ter se trgali na vrveh kot privezana živina, ki hoče iz gorečega hleva.

»Prekletó! Moj vinograd! Tooóča!« je nenadno izhripal Kobal, potisnil klobuk na glavo in planil venkaj. Legan in njegova žena sta kričala za njim, toda ta ni slišal ničesar. Videl je še samo, kako se je toča na zapadnem robu rebri v debelih snopih usula po bukovju in čez gabrovje planila na vinograde. Prav dobro je slišal, kako je ledeno zrnje udarilo ob listje, da sta zaječala hosta in trtje. Trenutek nato pa se je tisto ječanje že prelilo čez sredino hriba na vzhodni del, kjer je ležal njegov vinograd.

Kobal se je pognal po poti za vodo. Nič ni čutil toče, ki je prav tisti čas završala okoli njega, ga bila po obrazu, po rokah in ramah, se mu zaganjala pod kolena kot vsiljivo ščene, sikala in prasketala, ga grizla in ujedala. Nič je ni čutil, a v obraz je gorel in v glavi mu je šumelo, da je mislil, da se bo zdaj pa zdaj sesedel. Pa se ni. Trte v rebri so mu dale moči. Saj jih sliši, kako ga kličejo. Rešil jih bo, vsaj eno, dve, če ne več. Ogrnil ju bo s plaščem in poveznil brente na kol, da bosta varni pred ledenim zrnjem.

Stari Kobal se v sunkih poganja po bližnjici. Palica se mu zapleta pod noge in nič ne ve, da je izgubil klobuk, ki mu ga je vihar kar na lepem posnel z glave in odnesel v reko. Le to čuti, da nekdo z drobnimi kladivci tolče po njegovi goli lobanji, da je vsak udarec oster in žgoč ter ga čuti skozi vse telo prav do konca svojih razbolelih nog.

Ledeno zrnje pa tolče in prasketa. Zavil bi pod hrast, kjer bi najhujše prevedril, pa ne sme. Morda bo le še kaj rešil. Vsaj eno, dve trti, da bo v jeseni zmastil njuno grozdje in hranil vino kot zdravilo. Da bi ga pridelal vsaj en kozarec, polovico kozarca ali vsaj eno samo rdečo kapljo.

Stari Kobal se trudno peha čez visoko mokro travo. In kadar privzdigne nogo, se mu ledeno ščene zagriže v koleno. Zdaj v levo, zdaj spet v desno. In v prsi mu skače in obraz mu trga. Ko bi le kladivca nehala tako neusmiljeno nabijati po lobanji.

Čisto sklonjen se vleče naprej. Naenkrat začuti olajšanje. Le sem pa tja se kak ščenetov zob zadre v njegovo telo. In kladivca ne tolčejo več. Nekaj hladnega mu moči razbolelo glavo. Menda je to dež?

Kobal trudno leze. Klecnil je na kolena, pa se je spet z muko dvignil. Še dobrih sto korakov ima do vinograda. »En kozarec... polovico kozarca... eno samo kapljo...« mu poje v razboleli glavi.

Stari Kobal gre z blatno roko čez oči. Zdi se mu, da vidi prav. Tisti plevel ni plevel, ampak okleščeno listje njegovih trt. In nobenega grozda ne vidi na trsu. Niti za kozarec ne bo imel vina, niti za pol kozarca, še za eno samo kapljo ne...

Starcu se megli od bridkega spoznanja. Nič več ne vidi. Zdaj se mu zdi, da čuti spet kladivca, ki ga tolčejo po glavi, in da ga ščeneta tržejo na vseh koncih. Potem pa se zaziblje v grozi, omahne na obraz in se umiri. Nobene bolečine ni več, sliši le še tih šumot kalne vode, ki se steka z vrha njegovega vinograda nekam daleč v trave pod cesto.

Še tisti večer so ljudje, ki so ogledovali razdejanje po vinogradih, našli Kobala mrtvega pod njegovimi trtami.

Ko je Legan zvedel za njegovo smrt, je rekel tjavdan: »Se mi je kar zdelo, da danes z njim ne bo vse v redu. No, letos ga ne bo pil, jaz pa tudi ne.«